

Izvještaj o ostvarenosti postavljenih ciljeva projekta „Empower through nonformal“

II.gimnazija Osijek

Trajanje projekta: 01.02.2023.-31.07.2024.

Autori:
Nives Merčep
Nikola Čuraj
Ivana Azenić

Osijek, kolovoz 2024.

1. Generalne informacije o projektu

Organizacija: II.gimnazija Osijek

Kod projekta: 2022-2-HR01-KA122-SCH-000099884

Naziv projekta: Empower through nonformal

Tip projekta: Kratkotrajni projekt za mobilnost za učenika i djelatnike u obrazovanju (KA 122 SCH)

Trajanje projekta: 01.02.2023. - 31.07.2024.

Odobrena sredstva: 54 825,00 €

Projekt odobrila: Agencija za mobilnost i programe Europske unije (AMPEU)

Ciljevi projekta:

1. Razvoj vještina povezanih s neformalnim metodama učenja kako bi se osigurala pozitivna školska klima
2. Promicati aktivno uključivanje učenika u organizaciju života i rješavanje problema u školi.

Aktivnosti projekta:

1. Grupna mobilnost 15 učenika: 3 skupine od 5 učenika predstavnika Učeničkog vijeća posjetile su škole u Mullheimu, Luxemburgu i Portugalu, te razmijenile znanja o načinima uključivanja učenika u procese odlučivanja u tim školama i izvannastavnim aktivnostima.
2. Aktivnost podučavanja jednog stručnog suradnika: psihologinja škole poučavala je u srednjoj školi u Tallinnu, Estonija u trajanju od 3 mjeseca.
3. Sudjelovanje 8 nastavnika na tečajevima: parovi nastavnika razrednika sudjelovali su u različitim tečajevima povezanim s neformalnim metodama učenja u Finskoj, Italiji i Španjolskoj.

Erasmus+

2. Upitnik za razrednike

Upitnik za razrednike (Prilog 1) dizajniran je u suradnji nastavnika i stručne službe, a cilj mu je utvrditi učinak projekta na znanja, vještine i stavove razrednika. U prvom dijelu upitnika ispitivali smo percepciju razrednika o priznatosti uloge razrednika i težini tog dijela vlastitog zanimanja. Drugi dio upitnika odnosio se na njihovu procjenu o vremenu, načinima i temama sata razredne zajednice, te metodama rješavanja problema u razredu. Treći dio upitnika odnosio se na njihovu percepciju vlastitih znanja, vještina ali i podrške koje imaju u poslovima razrednika. Zadnji dio upitnika odnosio se na procjenu školske klime, koja je ujedno i ciljana varijabla u projektu.

Upitnik je na početku projekta ispunilo 14 razrednika, dok ih je 13 učinilo isto na kraju vremena provedbe projekta. Testna skupina sastoji se od 8 razrednika u završnom mjerenju, koji su bili uključeni u provedbu projekta, čije smo rezultate uspoređivali s odgovorima u predmjerenju i odgovorimo nastavnika koji nisu bili uključeni u projekt (kontrolna skupina, N=19).

Školska klima

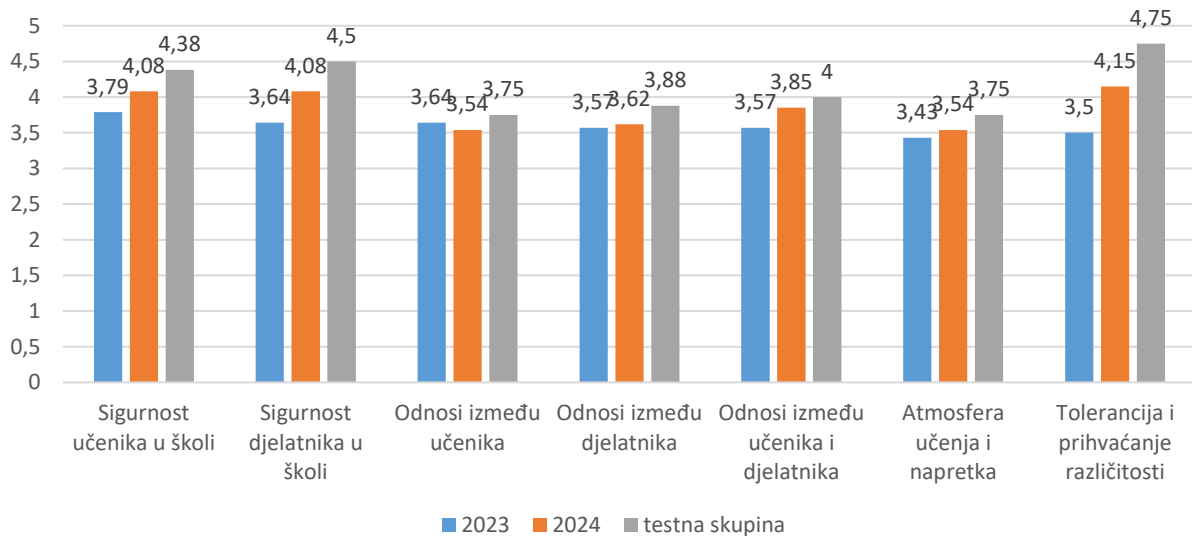
U projektu „Empower through nonformal“ usmjerili smo se na razvoj vještina povezanih s neformalnim metodama učenja kako bi se osigurala pozitivna školska klima. U tu svrhu i nastavnici i učenici ispunjavali su upitnik školske klime prije i nakon projekta, kako bismo utvrdili efekte učinjenih intervencija projekta.

Procjena školske klime od strane razrednika porasla je u 2024. godini na 6 od 7 ponuđenih sastavnica.

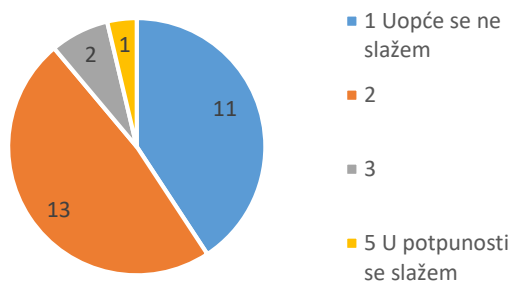
Kao što je vidljivo iz grafa 1., procjena školske klime od strane razrednika u 2024. godini narasla je u odnosu na 2023. godinu na 6 od 7 ponuđenih sastavnica. Skupina razrednika uključenih u projekt (testna skupina) najviše objašnjava porast u mjerenim varijablama. Čini se da uključenost u projekt mijenja percepciju nastavnika o školskoj klimi generalno. Pomaci su najviše vidljivi u području *tolerancije i prihvaćanja različitosti, sigurnosti učenika i djelatnika u školi*, te *odnosima između učenika i djelatnika*. Razrednici procjenjuju *odnose između učenika* nižom ocjenom nego na početku projekta. Bitno je naglasiti da je u tijeku školske godine 2023./2024. došlo do promjene školskog vodstva, što može objasniti dio uočenih promjena u procjeni razrednika o školskoj klimi.

Graf 1: Školska klima

Graf 2. "Uloga razrednika dovoljno je priznata u poslu koji radim"

Uloga razrednika

Upitnik o ulozi i poslovima razrednika uključivao je 4 pitanja o važnosti i priznatosti uloge razrednika. 19 uključenih nastavnika razrednika slažu se da je uloga razrednika najteži dio njihovog zanimanja ($M=3,73$), te da mogu odabrati bi da nisu razrednici ($M=3,63$). Razrednici se ne slažu s tvrdnjom da je uloga razrednika dovoljno priznata ($M=1,95$), a da je upravo ta uloga smisao posla kojim se bave ($M=3,42$). Razrednici koji su sudjelovali u projektu procjenjuju taj posao manje teškim ($M=3,12$), te bi rjeđe odabrali

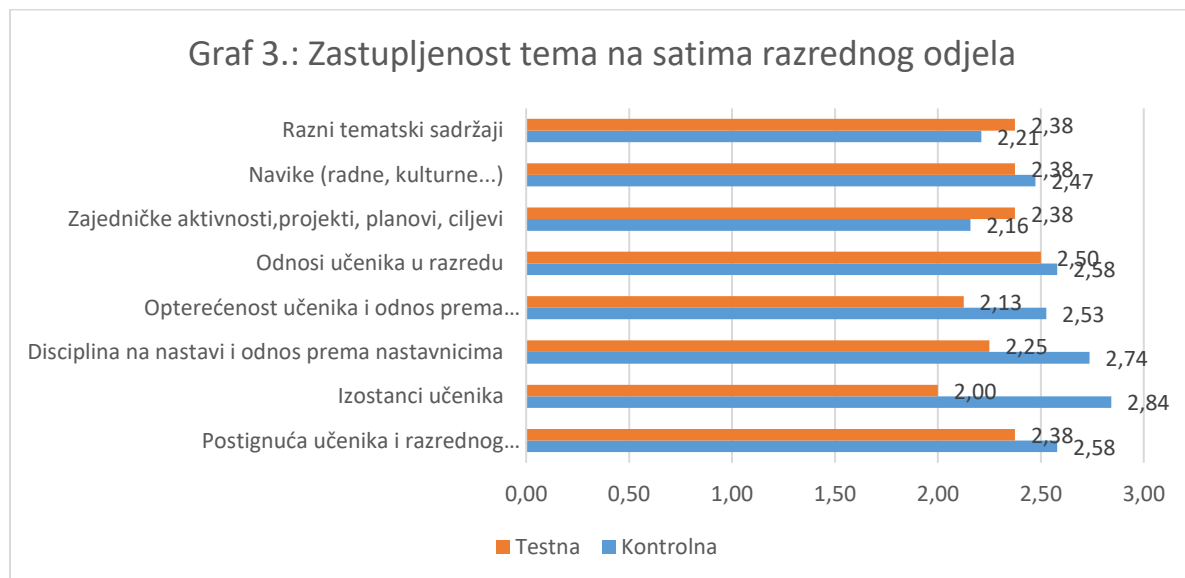
da nisu razrednici ($M=2,12$). Skupina uključenih razrednika u projekt ne smatra posao razrednika smislom posla kojim se bave ($M=3$), ali ga smatraju i manje priznatim od ostatka ispitanika ($M=1,37$). Cilj je projekta razvoj vještina razrednika za uključivanje neformalnih metoda u svoj rad s razrednom zajednicom, te se čini da su uključeni razrednici osnaženi edukacijama koje su bile dio projekta. S obzirom na specifičnost rada

Razrednici koji su sudjelovali u projektu procjenjuju taj posao manje teškim, u odnosu na razrednike koji nisu sudjelovali u edukacijama.

razrednika, neformalne metode učenja daju slobodu i kreativnost razrednicima u ostvarivanju postavljenih ciljeva

Načini rada u razrednoj zajednici

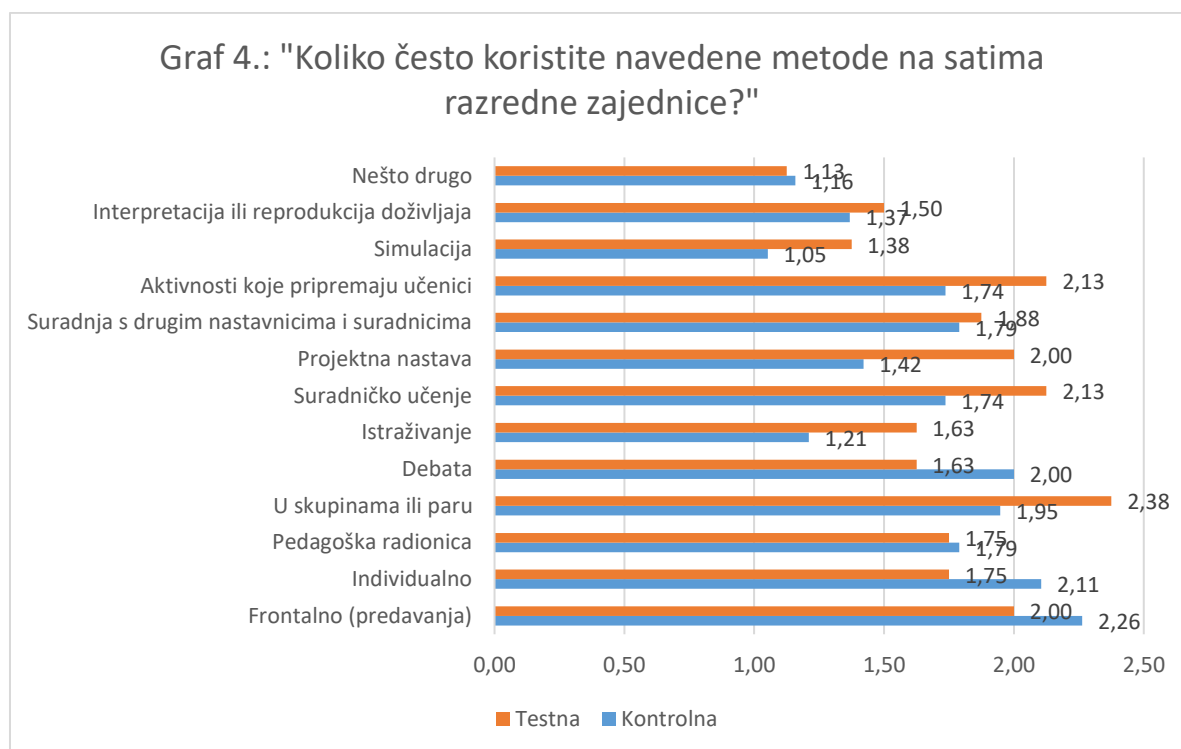
89 % razrednika iz oba mjerenja odgovorilo je da održavaju sate razrednika svaki tjedan, a 100% njih smatra da sat razrednika treba održavati jednom tjedno. Razrednici iz obje skupine procjenjuju da su najčešće teme *izostanci učenika*, te *disciplina na nastavi i odnosi s nastavnicima*, dok je najrjeđa tema *zajednički ciljevi, projekti, planovi i aktivnosti*. Uspoređujući testnu skupinu s ostalim razrednicima, vidljivo je da se oni više bave upravo temom *zajedničkih aktivnosti i drugim tematskim sadržajima*, dok značajno manje *izostancima učenika* i *disciplinom na nastavi*. Ipak, razrednici generalno smatraju da su najbitnije teme za sat razrednika: *međusobni odnosi između učenika i suradnja* (16/27), *odnos prema radu i obavezama* (11/27), *učenje* (5/27), *prihvatanje razlika* (4/27), a temu *izostanci* smatra najbitnijom 4 ispitanika.

Razrednici izvještavaju da najčešće koriste metodu *predavanja (frontalno)* (M=2,19), zatim *rad u skupinama ili paru* (M=2,07), te *individualno* (M=2), a najrjeđe *simulaciju* (M=1,15), i *istraživanje* (M=1,33) kao metode rada u razredu. Neki razrednici iznose i izvanučioničku nastavu, poput zajedničke šetnje, filma, radionice ili kulturnih događanja kao metode rada na satima razrednika. No, upitani koliko su im navedene metode korisne, najviše ocjenjuju *pedagoške radionice* (M=4,30), *debatu* (M=4,22), *aktivnosti koje pripremaju učenici* (M=4,22) i *suradnju s drugim nastavnicima i suradnicima* (M=4,11). Kao najmanje korisne metode ocjenjuju *predavanja (frontalno)* (M=3), *simulaciju* (M=3,41) i *istraživanje* (M=3,67). Vidljivo je da nastavnici smatraju pedagoške radionice korisnima za rad u

**Razrednici najkorisnijom
metodom za rad u razredu
procjenjuju pedagoške
radionice.**

razrednom odjelu, no procjenjuju svoje vještine i pripremljenost za izvođenje takvih radionica nižim. I ovaj podatak govori o važnosti teme projekta za profesionalni razvoj nastavnika. Zanimljivo je da i testna skupina nastavnika izvještava o rjeđoj uporabi pedagoških radionica na satima razrednika ($M=1,75$ u odnosu na $1,79$ u kontrolnoj skupini), iako se osjećaju bolje pripremljenima za provođenje te metode u razredu (rezultate vidjeti u sljedećem odjeljku). Rezultati usmjeravaju daljnji profesionalni razvoj nastavnika kroz aktivnu uporabu novostečenih vještina nastavnika, npr. u obliku job shadowinga ili aktivnosti podučavanja, te obuhvaćanje većeg broja razrednika u edukacije o neformalnim metodama učenja. Razrednici testne skupine češće koriste *suradničko učenje*, *projektnu nastavu* i *aktivnosti koje pripremaju učenici* u odnosu na kontrolnu skupinu.

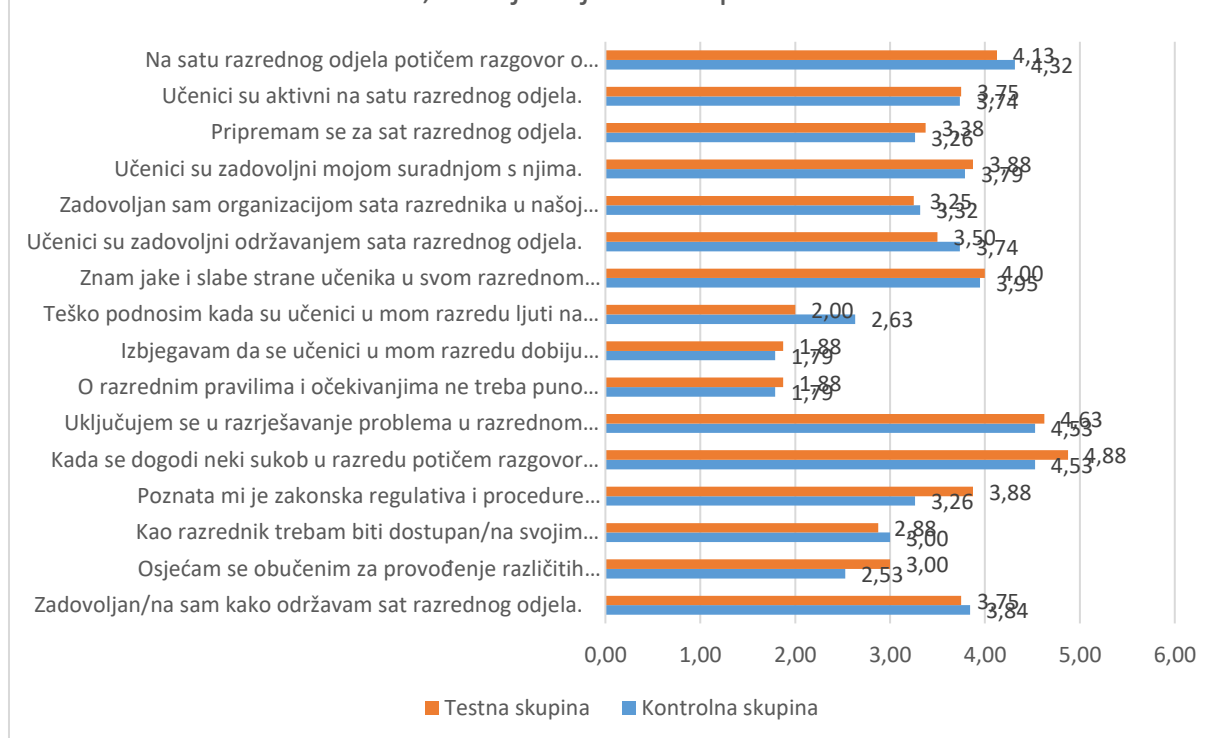
Većina ispitanika smatra *razgovor na satu razrednog odjela* najučinkovitijom metodom rješavanja problema u razredu (19/27), zatim *razgovor s učenikom i roditeljima* (7/27), dok za najmanje korisnu metodu smatraju *pomoć stručnjaka izvan škole* (18/27). Zanimljivo je da je *suradnja stručnih suradnika u školi* kod nekih razrednika je među prvim metodama, a kod nekih i među zadnjim metodama po korisnosti za rješavanje problema.

Pripremljenost nastavnika za obavljanje poslova razrednika

Ispitani su i stavovi razrednika o vlastitoj pripremljenosti i načinima obavljanja poslova razrednika. Kao što je vidljivo iz grafa 5., skupina razrednika koji su sudjelovali u projektu od kontrolne se skupine razlikuju na način da se više slažu sa sljedećim tvrdnjama: *Osjećam se obučenim za provođenje različitih pedagoških radionica na satu razrednog odjela, Poznata mi je zakonska regulativa i procedure vezane uz ulogu razrednika; Kada se dogodi neku sukob u razredu potičem razgovor o problemu.* S druge strane, testna skupina razrednika manje se slaže sa sljedećim tvrdnjama u odnosu na kontrolnu skupinu: *Teško podnosim kada su učenici u razredu ljuti na mene, Učenici su zadovoljni održavanjem sata razrednog odjela, Na satu razrednog odjela potičem razgovor o problemima sa kojima se učenici suočavaju, Kao razrednik trebam biti dostupan svojim učenicima i roditeljima i izvan škole.* Utvrđene razlike govore nam da su aktivnosti projekta doprinijele osjećaju spremnosti razrednika u obavljanju predviđenih poslova, ali moguće i razvoju realističnije percepcije vlastitih dužnosti i učinka koji ostvaruju kao razrednici. Obzirom na problem sagorijevanja u nastavničkom poslu, posebno je bitan razvoj osobnih granica i realno sagledavanje osobne odgovornosti u poslu razrednika.

Razrednici uključeni u projekt
više se slažu sa tvrdnjom:
„Osjećam se obučenim za
provođenje različitih
pedagoških radionica na satu
razrednog odjela“.

Graf 5.: Stavovi, znanja i vještine o poslovima razrednika

Gledajući odgovore obje skupine, uočava se da se razrednici najviše slažu s tvrdnjama u kojima procjenjuju vlastite aktivnosti pri rješavanju problema u razrednoj zajednici, kao i u tvrdnjama koje odražavaju njihov odnos s učenicima (npr. *Znam jake i slabe strane učenika u svom razrednom odjelu*). Razrednici generalno izražavaju manje slaganje s tvrdnjama koje su

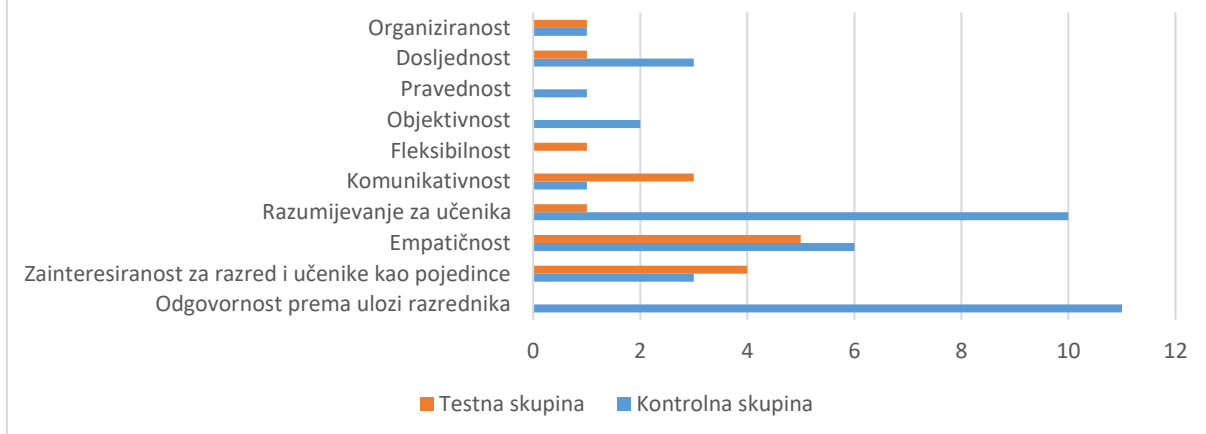
Tema je projekta usmjerena ka razvoju vještina nastavnika za pripremanje rada sa razrednom zajednicom, no potreban je daljnji rad kako bismo postigli željene pomake u vještinama nastavnika kao razrednika.

povezane sa pripremanjem rada u razrednom odjelu (npr. *Osjećam se obučeni za provođenje različitih pedagoških radionica na satu razrednog odjela*; *Pripremam se za sat razrednog odjela*). Tema projekta je usmjerena ka razvoju vještina nastavnika za pripremanje rada sa razrednom zajednicom, no potreban je daljnji rad kako bi se postigli željeni pomaci u vještinama nastavnika kao razrednika (na tvrdnju *Osjećam se obučeni za provođenje pedagoških radionica na satu razrednog odjela*, i testna skupina odgovora sa prosječnom ocjenom 3 – niti se slažem niti se ne slažem, iako više od kontrolne skupine). U sljedećim projektima bilo bi

zanimljivo utvrditi ulaznu razinu znanja i vještina testne skupine, s ciljem utvrđivanja napretka u tijeku projekta.

Graf 6. Osobine koje razrednici ističu kao ključne za obavljanje poslova razrednika

Osobine koje razrednici ističu na koje se najviše oslanjaju pri ispunjavanju uloge razrednika su *odgovornost prema ulozi razrednika* (11/27), *empatičnost* (11/27), *razumijevanje za učenika* (10/27) i *zainteresiranost za razred i učenike kao pojedince* (7/27). Razrednici u testnoj skupini većinom naglašavaju 2 osobine: *empatičnost* i *zainteresiranost za razred i učenike kao pojedince*. Vidljivo je da se razrednici kontrolne skupine češće stavljaju naglasak na odgovorno izvršavanje zadaća razrednika, dok se testna skupina najviše usmjerava na individualni pristup svakom učeniku.

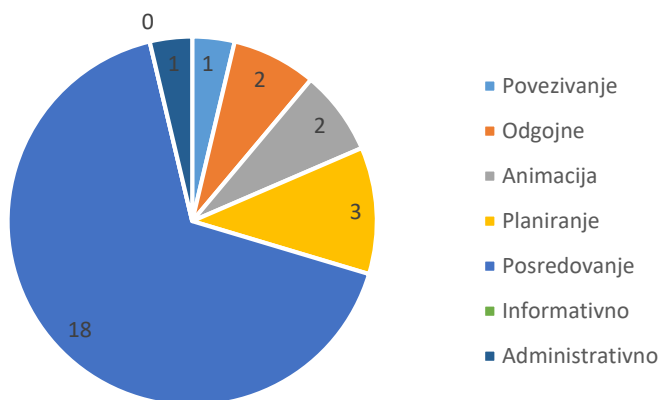
Najviše razrednika smatra da je najvažnija zadaća u njihovoj ulozi *odgojna (omogućuje, planira i organizira situacije u kojima učenici preuzimaju suodgovornost za život u razrednoj zajednici i odgovornost za svoje postupke i odluke, potiče razvoj osjećaja za bližnje, razvoj temeljnih ljudskih vrijednosti, formiranje zrele, neovisne osobnosti koja djeluje prema internaliziranim etičkim načelima, 12/27)*, a najmanje bitna *administrativna (sređuje dokumentaciju, brine o zakonitosti postupaka, zapisnicima, evidencijama, piše potvrde i slično, 15/27)*. Ovo je pitanje zanimljivo zbog različitosti u percepciji prioriteta. Naprimjer: posljednja rangirana administrativna zadaća kod jednog je razrednika ocjenjena kao najbitnija, dok je odgojna zadaća kod dva razrednika rangirana kao najmanje bitna, te se slične varijabilnosti pronalaze i u ostalim zadaćama. Postavlja se pitanje o jasnoći ove uloge, očekivanjima i zadaćama koji se od razrednika očekuju.

Postavlja se pitanje jasnoće oko očekivanja i zadaća povezanim s ulogom razrednika. Primjećuje se velika varijabilnost razrednika u odgovoru na to koja je zadaća razrednika najvažnija.

Erasmus+

Graf 7. "Za koji set zadataka kao razrednik smatrate da vam treba najviše podrške, učenja i dodatnog rada?"

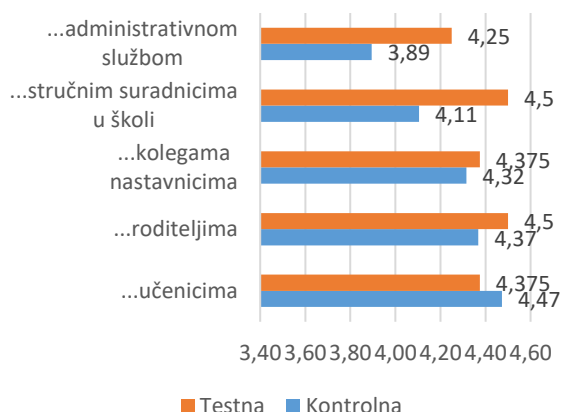
U svom skill setu, najviše ih smatra da ispunjavaju *odgojnu* zadatak razrednika (8/27), te *posredovanje u problemskim situacijama* (8/27), a da najviše podrške i učenja trebaju u zadaci *posredovanja u problemskim situacijama* (pomaže svima uključenima u rješavanje problemskih situacija koje nastaju između učenika, između učenika i nastavnika i slično., osigurava da proces rješavanja sukoba bude konstruktivan, 18/27).

Razrednici procjenjuju suradnju visokim prosječnim ocjenama ($M > 4$; dobra suradnja), a najslabijom procjenjuju *suradnju s administrativnom* ($M = 4$) i *stručnom službom* ($M = 4,22$) a najboljom sa *učenicima* ($M = 4,44$). Testna skupina procjenjuje boljom *suradnju s roditeljima* ($M = 4,5$) i *stručnom službom* ($M = 4,5$) u odnosu na kontrolnu skupinu. Kada ispitani razrednici kontrolne skupine procjenjuju kvalitetu podrške koju primaju, najboljim ocjenjuju podršku koju primaju *u komunikaciji s učenicima i roditeljima*, a najmanje u *vođenju razredne klime*. Razrednici iz testne skupine na kraju projekta izvještavaju da najviše podrške primaju u *koordinaciji i prijenosu informacija*, a najmanje u *organizaciji različitih aktivnosti*.

Graf 8.: Kvaliteta podrške u poslovima razrednika

Graf 9. Kvaliteta suradnje u odnosu s...

Erasmus+

Uočava se da je daljnji napredak najviše moguć u području podrške koju razrednicima pruža stručna služba, s naglaskom na podršku usmjerenu na rad s razrednom zajednicom i organizaciji aktivnosti. Edukacija i stručnog suradnika u području neformalnih metoda učenja u tom je pogledu odlično usmjerena aktivnost ka ostvarivanju ovog cilja. Slično se uočava i u otvorenim pitanjima za razrednike, u kojima su iznosili svoje prijedloge za poboljšanje škole.

Razrednici očekuju veću podršku od strane stručnih suradnika. Nužno je pripremati i educirati i stručne suradnike za izvođenje radionica i prenošenje tih znanja i vještina.

Zaključak

Aktivnosti projekta doprinijele su razvoju vještina i znanja nastavnika uključenih u projekt, što je vidljivo u mjerenim stavovima i vještinama kada ih uspoređujemo s kontrolnom skupinom. Projekt je doprinijeo i porastu percepcije školske klime, koju uočavamo kod svih ispitanika, i kontrolne i testne skupine. Daljnji rad treba se usmjeriti na obuhvaćanje većeg broja razrednika, mogućnosti uvježbavanja i podršku stručne službe.

3. Upitnik za učenike

Upitnik za učenike (Prilog 2) dizajniran je u suradnji nastavnika i stručne službe, a cilj mu je utvrditi učinak projekta na:

- 1) Školsku klimu: u projektu „Empower through nonformal“ usmjerili smo se na razvoj vještina povezanih s neformalnim metodama učenja kako bi se osigurala pozitivna školska klima i pozitivno okruženje za učenje.
- 2) Ulogu učenika: u projektu „Empower through nonformal“ usmjerili smo se na aktivno uključivanje učenika u organizaciju života i rješavanje problema u školi.

U prvom dijelu upitnika ispitivali smo percepciju učenika o vremenu, načinima i temama sata razredne zajednice i opisu uloge njihovog razrednika u učionici. Drugi dio upitnika odnosio se na njihovu procjenu najvažnijih načinima, temama sata razredne zajednice. Zadnji dio upitnika odnosio se na procjenu školske klime.

Karakteristike uzorka

Upitnik je na početku projekta ispunilo 334 učenika, dok ih je 253 učinilo isto na kraju vremena provedbe projekta. Kao što je vidljivo iz tablice 1, testnu skupinu (učenici čiji su razrednici bili uključeni u provedbu projekta) čine 182 učenika u predmjeranju i 86 učenika u završnom mjeranju. Iz uzorka možemo iščitati kako su učenici kontrolne skupine bili motiviraniji pristupiti ispunjavanju ankete s obzirom da se u završnom mjeranju broj učenika koji su pristupili anketi povećao u kontrolnoj skupini, dok se u testnoj skupini značajno smanjio. Smatramo kako razlozi za navedeno mogu

biti visoka motivacija učenika kontrolne skupine i niska motivacija za sudjelovanje učenika testne skupine, ali i visoka motiviranost razrednika kontrolne skupine, da dokaže svoju stručnost.

Tablica 1: Karakteristike uzorka

	Predmjeranje 2023	Završno mjeranje 2024
Testna skupina	182	86
Kontrolna skupina	152	167

Ukupno	334	253
--------	-----	-----

U prilog toj tezi možemo navesti podatak iz predmjerenja (anketa 2023), prema kojem se čak 9,87% kontrolne skupine izjasnilo kako uopće nisu zadovoljni provođenjem sata razredne zajednice, (u usporedbi s 2,7% učenika iz testne skupine). Detaljnom analizom može se zaključiti kako je razlog ovakvog rezultata povezan s činjenicom da su

Provedba projekta je
doprinijela do kvalitetnijeg
strukturiranja sati razredne
zajednice.

odgovori "ni da ni ne", "djelomično sam nezadovoljan" i "uopće nisam zadovoljan" održavanjem sata razrednog odjela najzastupljeniji među učenicima koji tvrde da se nastava sata razredne zajednice ne održava redovito (9,21% u kontrolnoj skupini nasuprot 0% u testnoj). Navedena tvrdnja je konfliktana s obzirom da je održavanje sata razrednika zabilježeno u e-dnevniku, a izjave razrednike ne upućuju na navedeno, pa smo s toga pretpostavili kako su učenici izostali s nastave neko duže razdoblje. Ne isključujemo kako postoji mogućnost da dio njih s time komunicira određeno nezadovoljstvo (sa načinom provedbe sata razredne zajednice, nekim postupkom razrednika ili nečim drugim). Indikativno je kako u ponovljenom mjerenju (anketa 2024) niti jedan učenik nije utvrdio da se sati razredne zajednice ne održavaju. To predstavlja veliki posredni uspjeh projekta. Naime, vjerujemo kako je zbog provedbe projekta je došlo do veće kontrole i uvida u sadržaje sati razredne zajednice, što je vjerojatno motiviralo učenike na sudjelovanje, a nastavnike na kvalitetnije strukturiranje sati, što učenici i primjećuju. No, moramo biti oprezni s obzirom da u ponovljenom mjerenju skupina učenika u kojoj je zabilježeno najveći broj navedenih odgovora nije zastupljena u uzorku.

Kod ponovljene ankete 2024. godine odnosi između odgovora učenika kontrolne skupine i testne skupine su postali izjednačeni i usporedivi. Kao jedan od razloga za to svakako je podatak što u završnoj anketi tek 2 učenika (1,2%) kontrolne skupine smatraju kako se sati razredne zajednice ne održavaju redovito.

Osim navedenog, pri tumačenju rezultata treba uzeti u obzir iduće izazove s kojima smo se susreli u analizi ankete:

- Uzorak predmjerenja (2023) i završne ankete (2024) se značajno razlikuje. Osim već spomenutog pada broja učenika koji su pristupili rješavanju ankete kod testne skupine i porasta broja učenika koji su pristupili rješavanju ankete kontrolne skupine, vidljiva je nejednaka distribucija učenika po razredima. U testnoj skupini svi razredi su podzastupljeni u odnosu na predmjerenje (u prosjeku 50% manje učenika u svakom razredu), dok u kontrolnoj skupini 4. razredi nisu zastupljeni (samo 1 učenik u usporedbi sa 42 koji su riješili anketu predmjerenja).

Erasmus+

- Direktne usporedbe početnog i završnog mjerenja testne i kontrolne skupine nisu konkluzivne: ne možemo sa sigurnošću utvrditi jesu li učenici koji su pristupili završnoj anketi isti oni, koji su sudjelovali u predmjeranjima. Odluka da se kodovi ne dodijele donesena je kako bi postigli vjerodostojnost odgovora u anketi, odnosno kako bi se izbjegle moguće sumnje u anonimnost ankete kod učenika, a koja se najčešće javlja kod učenika od 1. do 3. razreda, koji nisu prošli metodiku društvenih istraživanja.
- Iz usporedbe analize isključeni su učenici 1. razreda u mjerenju provedenog 2024. godine s obzirom kako ista skupina učenika nije bila obuhvaćena anketom iz 2023. godine (s obzirom da tada nisu bili učenici škole), te učenici 4. razreda koji su u školskoj godini 2022/2023 maturirali, pa nisu mogli biti obuhvaćeni mjerenjem iz 2024.
- Tri ankete smo isključili iz tumačenja u trećem dijelu anketnog upitnika: pri kvalitativnoj analizi odgovara na otvoreno pitanje na kraju ankete u kojem učenici mogu napisati svoja zaključna razmišljanja da dio učenika smatra kako se ankete provode prečesto (s obzirom da se ponovljena anketa provodila pred kraj školske godine, moguće je da su učenici bili anketirani sa evaluacijskim anketama od strane predmetnih nastavnika). To nas je potaknulo na individualnu analizu ispunjenih anketa, pri čemu smo uočili određene nekonzistentnosti (npr. davanje odgovora srednje vrijednosti – niti da, niti ne – na cijelom setu pitanja; preskakanje pitanja) kod pojedinih anketa, pa smo ih isključili iz tumačenja za te dijelove ankete.

Školska klima

U svrhu evaluacije dosega projekta učenici su ispunjavali upitnik školske klime prije i nakon projekta, kako bismo utvrdili efekte učinjenih intervencija projekta.

Upitnik školske klime sadržavao je 8 pitanja u kojima su učenici procjenjivali stupanj slaganja sa idućim tvrdnjama: **Osjećam se povezanim/om sa drugim učenicima iz škole; Osjećam se neugodno u školi; Prijatelji iz škole su mi podrška; U mojoj školi ima ljudi koji dijele moje stavove i uvjerenja; Mogu se osloniti da će mi nastavnici, stručni suradnici i drugi djelatnici u školi biti podrška kada to trebam; Ljudi u školi su zainteresirani za mene kao osobu; U mojoj školi učenici se ne druže između razreda i generacija; Volio/voljela bih da sam u nekoj drugoj školi.**

Testna skupina ostvarila je najbolje rezultate u svih 8 ponuđenih tvrdnji koje odražavaju školsku klimu u predmjeranjima.

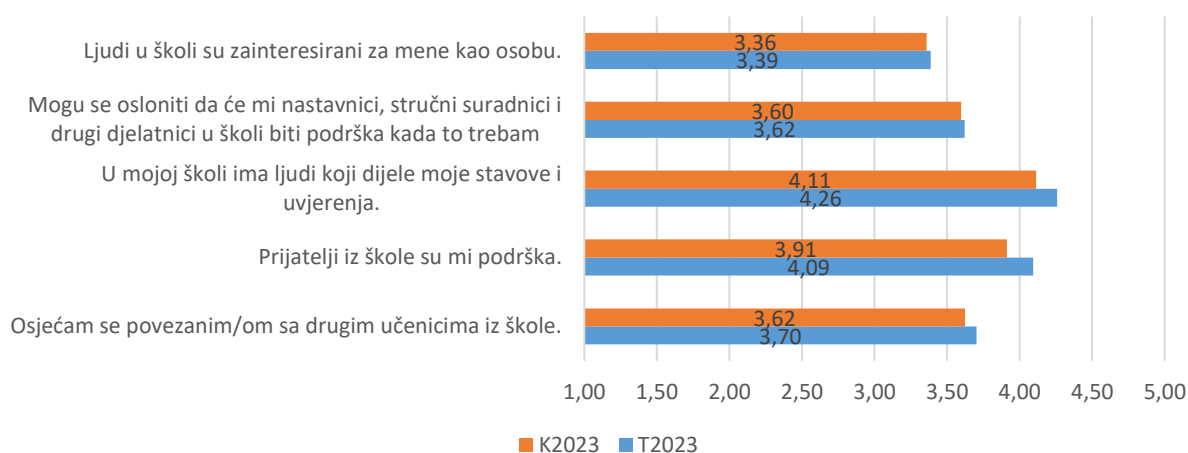
Radi lakše usporedbe rezultata izračunali smo aritmetičku sredinu za svaku prethodno navedenu sastavnicu školske klime, te smo ih prikazali na grafu 1 i grafu 2. Aritmetička sredina koja je veća od 3 znači da se učenici slažu sa navedenom tvrdnjom. Aritmetička sredina koja je niža od 3 znači da se učenici ne slažu sa navedenom tvrdnjom. Kao što je vidljivo iz grafova, i testna i kontrolna skupina ostvaruju usporedive rezultate, iako zamjećujemo da je testna

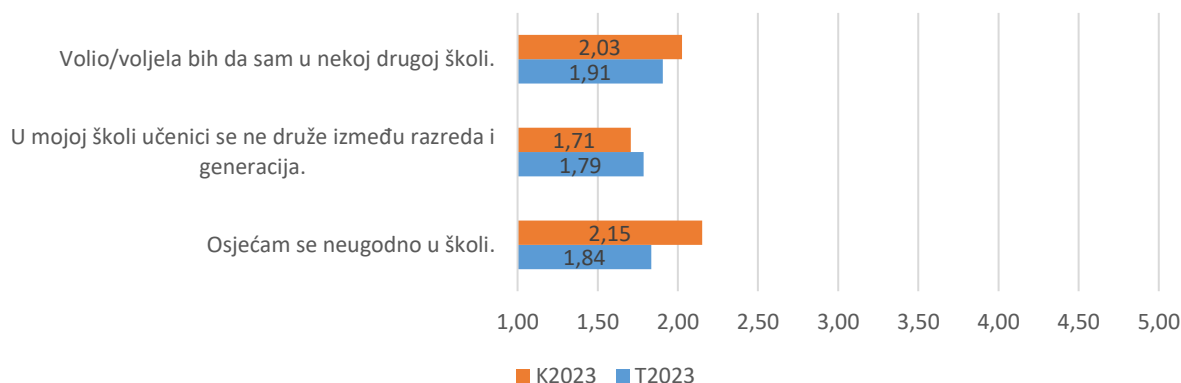
Erasmus+

skupina ostvarila najbolje rezultate u svih 8 ponuđenih tvrdnji koje odražavaju školsku klimu. Vjerujemo kako je navedeno odraz visoke motivacije učenika_ca za sudjelovanje u projektu, posebice uzimajući u obzir sklonost učenika_ca projektika i dugi period od zadnjeg Erasmus+ školskog projekta. Najsnažniji stav učenika testne skupine (A=4,26) je „U mojoj školi ima ljudi koji dijele moje stavove i uvjerenja“, dok kod kontrolne skupine to je iznimno neslaganje (A=1,79) sa tvrdnjom kako „U mojoj školi učenici se ne druže između razreda i generacija“. Najveće odstupanje između testne i kontrolne skupine je zabilježeno u tvrdnji „Osjećam se neugodno u školi“ (A=1,84 testne skupine, A=2,15 kontrolne skupine).

Graf 9: Školska klima - 2023 (pozitivne tvrdnje)

Graf 10: Školska klima - 2023 (negativne tvrdnje)

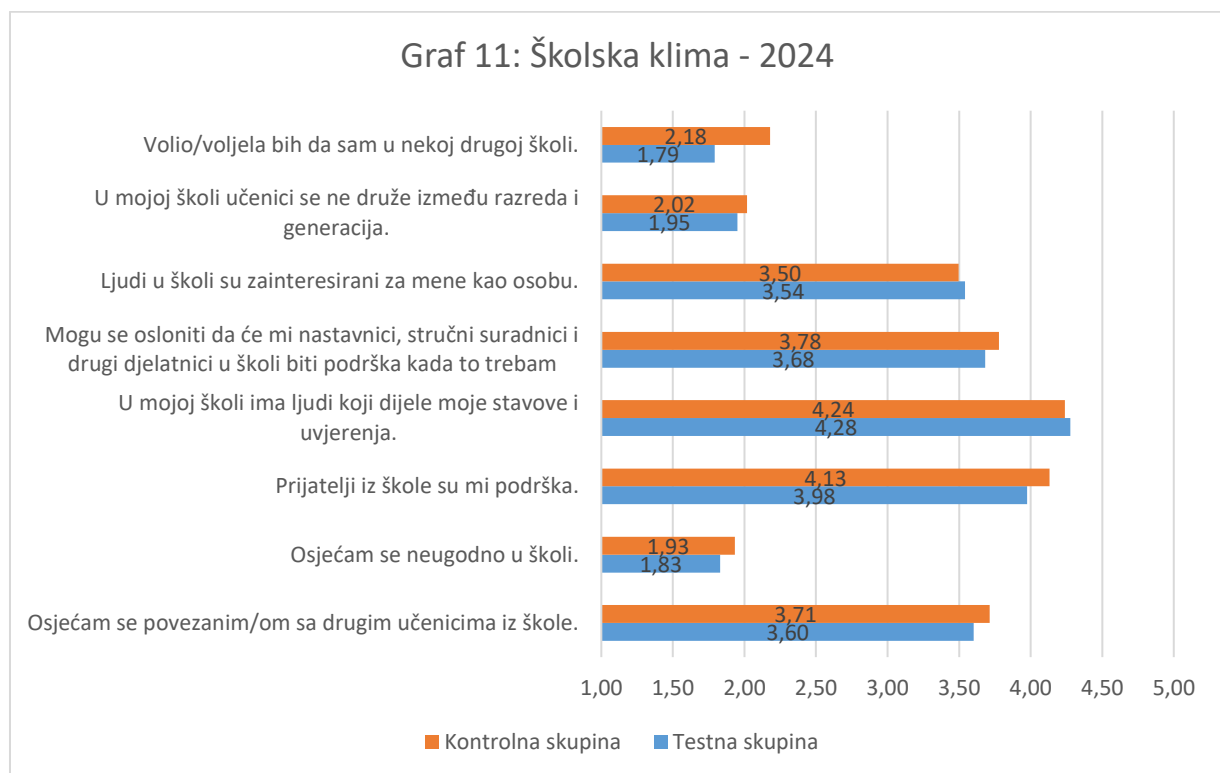
Kao što je vidljivo iz grafa 11., ponovnim mjerenjem u 2024. godini dolazi do obrnute situacije. Kontrolna skupina ostvaruje bolji rezultat u 6 ponuđenih tvrdnji, dok testna skupina ostvaruje u preostale 2. Najsnažniji stav učenika testne (A=4,24) i kontrolne (A=4,28) skupine je „U mojoj školi ima ljudi koji dijele moje stavove i uvjerenja“. Najveće odstupanje između testne i kontrolne skupine je zabilježeno u tvrdnji „Volio/voljela bih da sam u nekoj drugoj

Erasmus+

školi“ (A=2,18 testne skupine, A=1,79 kontrolne skupine). Sukladno ranijim tumačenjima rezultat je vjerojatno posljedica više faktora. Od izostanaka učenika_ca 4. razreda kontrolne skupine (kohorta učenika koji su imali najniže rezultate u predmjerenjima), nemogućnosti kontrole uzorka (ne možemo tvrditi da isti učenici koji su pristupili predmjerenjima su pristupili i ponovljenoj anketi), zasićenosti anketama (s obzirom da u školskoj godini 2023./2024. tim za kvalitetu škole motivira sve nastavnike_ce za provođenje individualiziranih anketa na kraju školske godine s ciljem unaprjeđenja nastavnog procesa), visokih očekivanja učenika_ca o sudjelovanju u projektu (veći broj učenika_ca je željelo sudjelovati u studijskim putovanjima nego što je to projektom bilo predviđeno). No, ne smijemo zanemariti i druga moguća objašnjenja. Poput povećanja motivacije razrednika_ca koji nisu sudjelovali u projektu za ostvarenjem boljih rezultata, ali i moguće podjela na mi (učenici koji u projektu ne sudjeluju) i oni (učenici koji u projektu sudjeluju), što je rezultiralo pogoršanjem međusobnih odnosa. Zbog navedenih negativnih implikacija preporuča se detaljnije praćenje odnosa i molba razrednicima za uvrštavanje većeg broja tema za razvoj međusobnih odnosa na sate razredne zajednice.

Graf 11: Školska klima - 2024

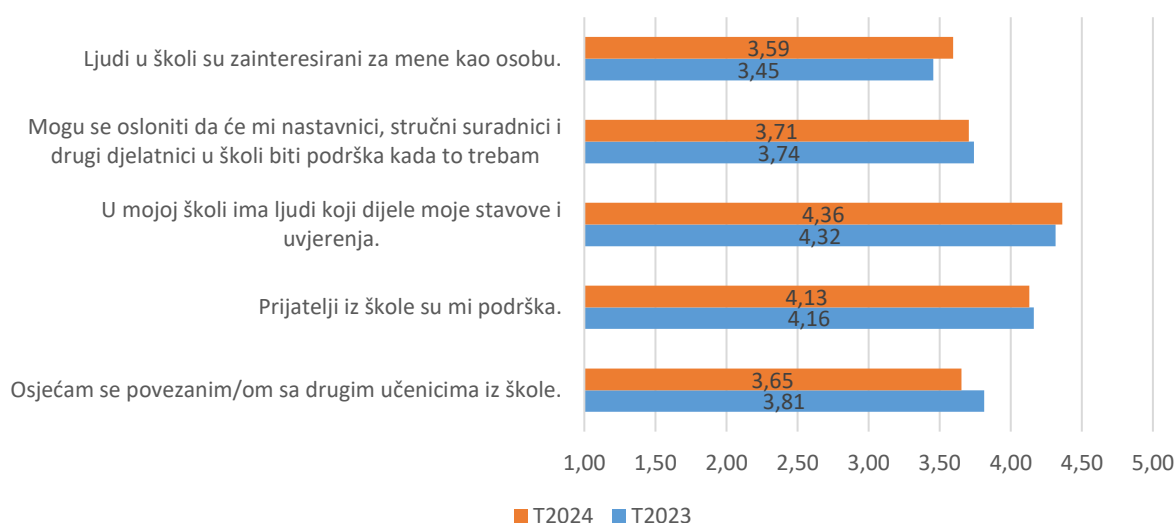

Odstupanja rezultata testne skupine kod predmjerenja (2023) i ponovljenog mjerenja (2024) vidljivo je iz grafova 12. i 13. Na temelju 8 tvrdnji kojima smo definirali školsku atmosferu uočavamo da se pozitivni pomak između mjerenja dogodio u tvrdnji „Ljudi u školi su zainteresirani za mene kao osobu“ (povećanje od 4,5%), dok su rezultati pozitivni, ali usporedivi, kod tvrdnja „U mojoj školi ima ljudi koji dijele moje stavove i uvjerenje (povećanje od 1%) i „Osjećam se neugodno u školi“ (pad od 1,1%).

Negativni, ali usporedivi, rezultati su kod tvrdnja „Mogu se osloniti da će mi nastavnici, stručni suradnici i drugi djelatnici u školi biti podrška kada to trebam“ i „U mojoj školi ima ljudi koji dijele moje stavove i uvjerenja“ (u ponovljenom mjerenju testna skupina ostvaruje nepovoljnije rezultate manje 0,8%, 0,7% i 1,7% u odnosu na rezultate predmjerenja za navedene tvrdnje). Značajna negativna razlika se može uočiti u tvrdnjama „Osjećam se povezanim/om sa drugim učenicima iz škole“ (manji rezultat od 4,2%) i „U mojoj školi učenici se ne druže između razreda i generacija“ (porast slaganja sa tvrdnjom od 15,5%). Detaljnom analizom odgovora možemo uočiti kako je navedeno povećanje posljedica povećanja stope slaganja sa navedenom tvrdnjom kod 1., 3. i 4. razreda. S time da najveća stopa slaganja sa tvrdnjom zabilježena kod učenika 3. razreda (A=2,19), dok 1. i 4. razredi odgovaraju sa prosječnom ocjenom od 2,0. Učenici drugih razreda ostvaruju najbolje rezultate sa prosječnom ocjenom 1,36 (značajno poboljšanje u odnosu na A=1,53 kod predmjerenja). Navedeni rezultat nam daje smjernice za budući rad, ali i otvara pitanje mogućih drugih utjecaja na školsku klimu, koja nisu obuhvaćene ovim istraživanjem.

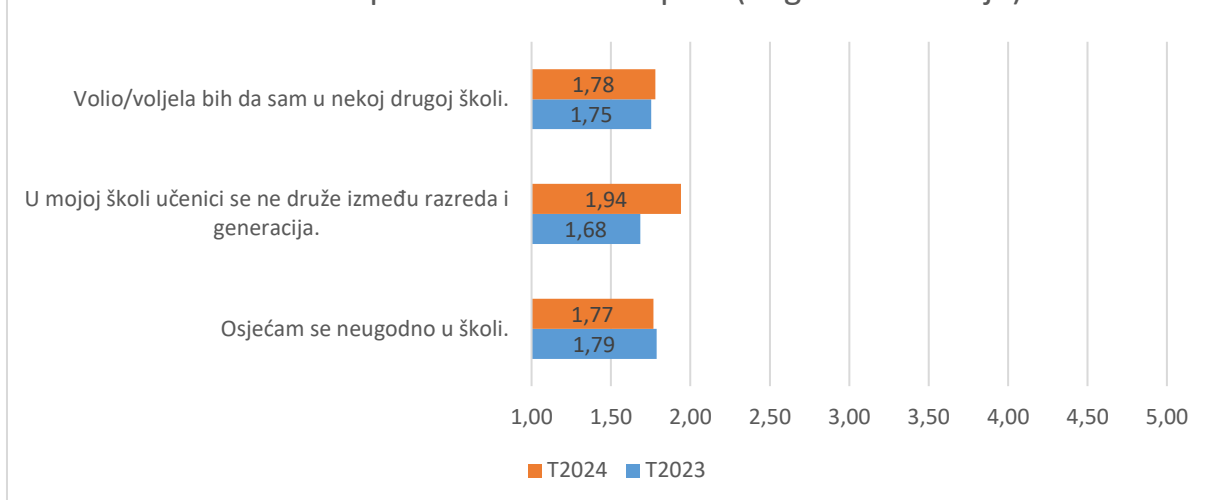
Mjerenja školske klime nam daju smjernice za budući rad, ali i otvaraju pitanja mogućih drugih utjecaja na školsku klimu, koja nisu obuhvaćeni ovim istraživanjem.

Graf 12: Usporedba testne skupine (pozitivne tvrdnje)

Graf 13: Usporedba testne skupine (negativne tvrdnje)

Uloga učenika

Kako bi evaluirali projektni cilj povećanja aktivnog uključivanja učenika u organizaciju života i rješavanje problema u školi u anketi ispitivali smo i usporedili rezultate za sljedeće indikatore: aktivnost učenika na satu razredne zajednice; zastupljenost aktivnosti koje pripremaju učenici na satu razredne zajednice; i učestalost razgovora o zajedničkim aktivnostima, projektima, planovima, ciljevima.

Radi lakše usporedbe rezultata izračunali smo aritmetičku sredinu za navedene indikatore. Aritmetička sredina koja je veća od 3 znači da se učenici slažu sa navedenom tvrdnjom. Aritmetička sredina koja je niža od 3 znači da se učenici ne slažu sa navedenom tvrdnjom. Kao što je vidljivo iz grafa 14. na skali procjene slaganja sa tvrdnjom „Aktivan sam na satu razrednika“ obje skupine bilježe povećanje procjene s time da primjećujemo kako su rezultati testne skupine na usporedivoj razini (povećanje od 0,5%), kontrolna skupina bilježi značajnije povećanje (6%).

No, kada usporedimo rezultate učestalosti provedbe različitih oblika nastave dolazimo do određenih nelogičnosti. Naime, testna skupina u ponovljenom mjerenju (2024) navodi kako se učestalije na satu javljaju oblici rada na satu razredne zajednice koje uključuju njihovu veću aktivnost. Učenici su učestalost procjenjivali na skali od 1 do 5, gdje 1 znači da se navedeni oblik nikada

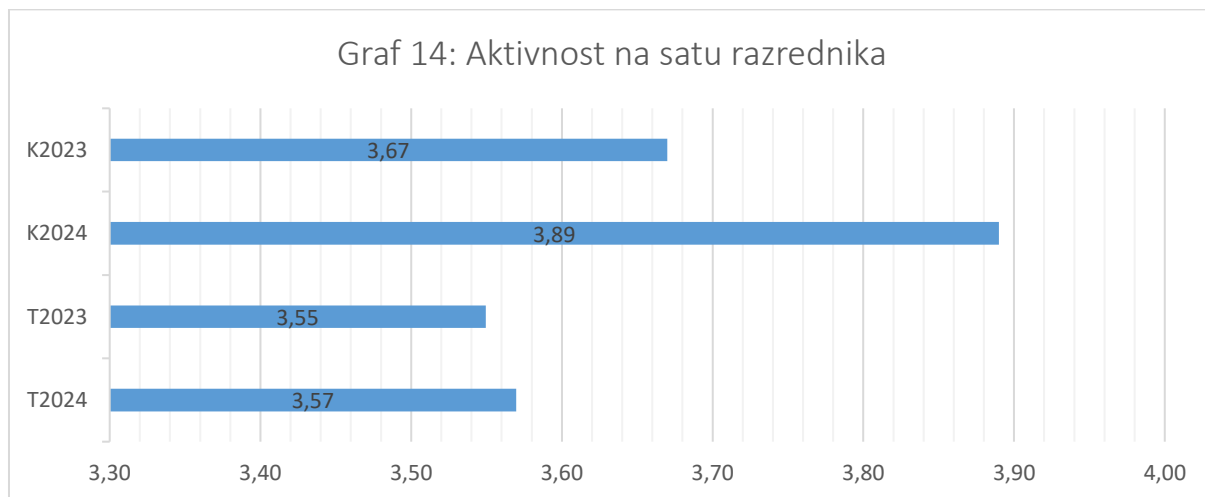
ne javlja na satu, 3 ponekad, a 5 uvijek. Najučestaliji oblik rada kontrolne skupine je frontalni oblik rada (A=3,23 nasuprot A=2,91 kod testne skupine), dok je to skupni rad ili rad u paru kod testne skupine (A=3,14). Testna skupina u ponovljenom mjerenju ostvaruje bolje rezultate u idućim oblicima rada: individualni rad (A=2,93 testne skupine, naspram A=2,73 kontrolne

Za vrijeme trajanja projekta povećala se učestalost provođenja aktivnosti koje pripremaju učenici na satu razredne zajednice.

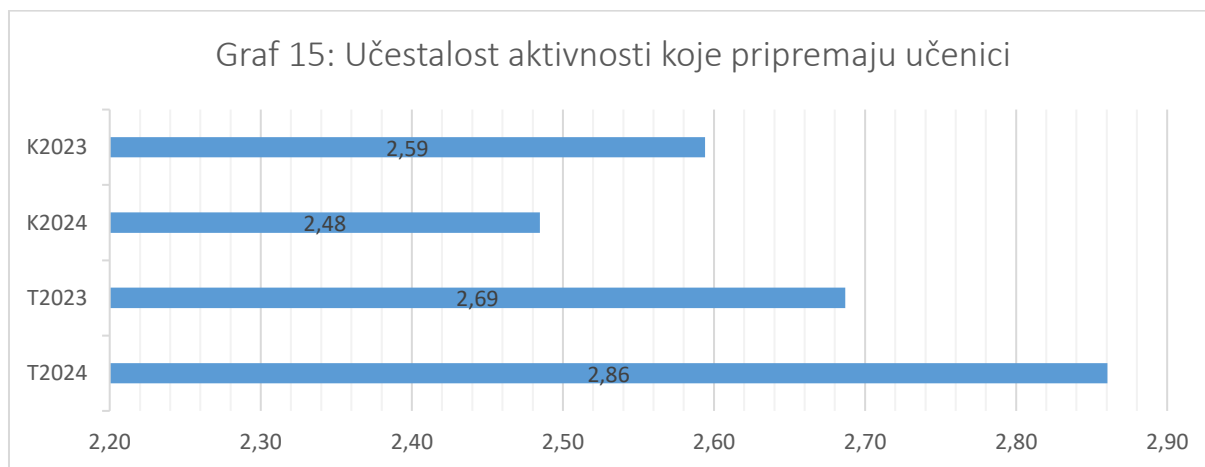

Erasmus+

skupine), skupni rad ili rad u paru (A=3,14 testne skupine, naspram A=2,87 kontrolne skupine), debata (A=2,3 testne skupine, naspram A=1,91 kontrolne skupine), suradničko učenje (A=2,95 testne skupine, naspram A=2,68 kontrolne skupine) i projektna nastava (A=2,62 testne skupine, naspram A=2,45 kontrolne skupine). Rezultati testne skupine pokazuju izmjenu većeg broja oblika rada na nastavi, dok je kod kontrolne skupine vidljiva preferencija frontalne nastave, veće oslanjanje na suradnju sa drugim nastavnicima (A=2,66), ali i učestalije održavanje pedagoških radionica (A=3,06).

Idući indikator ostvarenosti cilja je analiza učestalosti aktivnosti koje organiziraju učenici. Iz grafa 15 vidljivo je kako u kontrolnoj skupini prosječna ocjena učestalosti se snižava sa prosječne vrijednosti odgovora 2,89 na 2,48, dok kod testne skupine bilježimo rast u vrijednosti od 6%, sa prosječne vrijednosti 2,69 na 2,86. Smatramo to uspjehom testne skupine, posebno uzmemo li u obzir procjenu korisnosti i zanimljivosti pojedinih oblika rada u kojima su učeničke aktivnosti rangirane 2. po važnosti, odmah iza grupnog rada ili rada u paru. Redoslijed preostalih oblika rada: 3. projektna nastava i suradnja sa nastavnicima (izjednačeni), 4. debata, 5. pedagoška radionica, 6. suradničko učenje, 7. individualni rad, 8. frontalna nastava i 9. istraživanje.

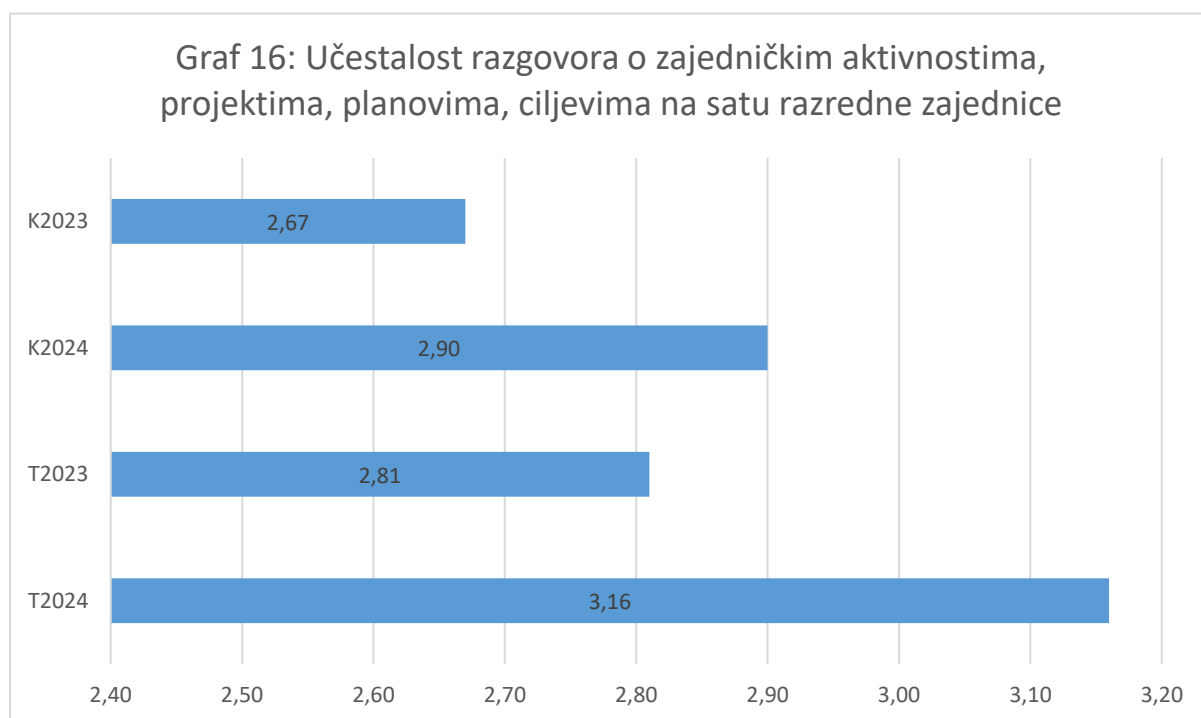

Erasmus+

Kao posljednji indikator u evaluacija cilja povećanja aktivnog uključivanja učenika u organizaciju života i rješavanje problema u školi koristimo procjenu učestalosti razgovora o zajedničkim aktivnostima, projektima, planovima, ciljevima na satu razredne zajednice. Smatramo kako češća zastupljenost navedene teme na satu razredne zajednice može osnažiti učenike i učiniti ih samopouzdanijima za individualno i zajedničko djelovanje sa ciljem unaprjeđenjem života škole i rješavanju problema u školi. Kao što je vidljivo iz grafa 16, učestalost razgovora o zajedničkim aktivnostima, projektima, planovima i ciljevima na satu razredne zajednice se značajno povećala i u testnoj i kontrolnoj skupini. Posebno se ističe povećanje učestalosti razgovora kod testne skupine (čak za 12%), što može objasniti zašto u testnoj skupini su zastupljeniji oblici rada koje učenici procjenjuju zanimljivima i korisnima.

Veća učestalost razgovora o zajedničkim aktivnostima, projektima, planovima, ciljevima na satu razrednika može objasniti zašto u testnoj skupini su zastupljeniji oblici rada koje učenici procjenjuju zanimljivima i korisnima.

Zaključak

Projekt "Empower through nonformal" donio je pozitivne promjene, posebno u aktivnijem uključivanju učenika u život škole i rješavanje problema, ali i unaprjeđenju školske klime, iako postoje određeni izazovi koji zahtijevaju daljnje praćenje i analizu.

Anketom je utvrđeno kako su učenici iz testne skupine imali pozitivnije rezultate vezane uz školsku klimu u početnim mjerenjima. Kasnija mjerenja pokazala su izjednačenje percepcije školske klime između testne i kontrolne skupine, pri čemu kontrolna skupina ostvaruje značajniji napredak u odnosu na predmjerenja. Zapažen je pomak u percepciji povezanosti učenika i njihovog osjećaja podrške unutar škole, iako je kod testne skupine zabilježeno pogoršanje međugeneracijskih odnosa.

U projektu se potaknulo aktivno sudjelovanje učenika u organizaciji školskog života, što se i ostvarilo povećanjem zastupljenosti aktivnosti učenika na satu razredne zajednice. Rezultati su pokazali da je testna skupina zabilježila rast u učestalosti, za učenike angažiranijih oblika rada, poput grupnog rada ili rada u paru, debate i suradničkog učenja. Dok je u kontrolnoj skupini najučestaliji tradicionalniji, frontalni, oblik nastave. Ipak, kod obje skupine zabilježeno je povećanje učestalosti razgovora o zajedničkim aktivnostima, projektima i planovima.

U analizi se ističu izazovi poput pada broja sudionika u testnoj skupini, nemogućnost pouzdane usporedbe predmjerenja i završnog mjerenja zbog različitih uzoraka učenika te moguće negativne posljedice anketne zasićenosti kod dijela učenika.

4. Evaluacija rada Učeničkog vijeća II. gimnazije Osijek u sklopu projekta „Empower through nonformal“

Učeničko vijeće čine predstavnici učenika svakog razrednog odjela. Predstavnik Učeničkog vijeća sudjeluje u radu tijela škole kada se odlučuje o pravima i obvezama učenika, bez prava odlučivanja. Cilj djelovanja Učeničkog vijeća je unaprijediti položaj učenika, prvenstveno unutar škole, ali i van odgojno-obrazovnog sustava.

Anketom se ispitivalo zadovoljstvo članova dosadašnjim radom vijeća u svrhu poboljšanja rada istog, a provedena je prije i nakon realizacije projekta „Empower through nonformal“. U predmjeranju sudjelovalo je 10, a u postmjeranju 15 od ukupno 20 članova Učeničkog vijeća.

Učeničko vijeće

Prva tri pitanja anketnog upitnika bavila su se zadovoljstvom učenika radom Učeničkog vijeća, sastancima, te aktivnostima i projektima provedenim tijekom protekle školske godine. Zadovoljstvo radom vijeća općenito je poraslo s 60% na 80%. Slično tome, zadovoljstvo sastancima poraslo je također s 60% na 80%, dok je zadovoljstvo aktivnostima i projektima koje je vijeće pokrenulo u protekloj godini poraslo s 40% na čak 73%.

U idućim pitanjima učenici su trebali procijeniti (od 1-neaktivno do 5-aktivno) koliko su sami te koliko su drugi članovi vijeća aktivno doprinicali ostvarenju ciljeva Učeničkog vijeća u protekloj godini. Sebe su prije realizacije projekta procijenili sa 2.90, a nakon sa 3.93. Druge članove vijeća procijenili su sa 3.30 prije realizacije projekta, a nakon sa 4.20.

Većina učenika predlaže da se sastanci održavaju ovisno o dogovoru te da na sastancima treba sudjelovati djelatnik koji je potreban za ostvarivanje nekog cilja.

Nešto više od 60% učenika smatra da se predstavnika Učeničkog vijeća treba uključivati u Nastavničko vijeće, ali po potrebi, u slučaju da imaju neki prijedlog koji žele predstaviti.

Čak 80% učenika smatra da Učeničko vijeće dobro predstavlja problematiku svih učenika, odnosno da uspješno prenosi probleme koji ih muče. Također, pohvalno je što se broj učenika koji vjeruju da te probleme uspješno rješavaju kroz vijeće povećao s 40% na gotovo 70%.

Erasmus+

Iako svjesni činjenice da Učeničko vijeće nema pravo odlučivanja, 80% učenika smatra da bi trebali imati veću moć donošenja odluka i promjena u školi.

Općenito gledano, učenici su tijekom protekle godine zadovoljni komunikacijom unutar Učeničkog vijeća, brzinom odgovora djelatnika, kao i kreativnim i novim idejama koje su iznesene na gotovo svakom sastanku. Posebno su zadovoljni raznovrsnim aktivnostima i projektima, a najviše organizacijom Dana škole.

Međutim, učenici bi željeli promjene u vezi sa sastancima. Voljeli bi unaprijed znati termine sastanaka kako bi se mogli bolje pripremiti. Također ih smeta što neki predstavnici ne dolaze na sastanke ili nikada ne predlažu ništa. Učenici žele više realno ostvarivih ideja i veće uključivanje svih u njihovu realizaciju.

Za poboljšanje rada Učeničkog vijeća, predlažu bolji odabir predstavnika razreda, češće sastanke, te razdvajanje sastanaka na one posvećene projektima i one koji se tiču općih pitanja učenika i škole. Također, žele poticanje međusobne rasprave, samostalan odabir tema za raspravu i veći angažman predstavnika na satovima razredne zajednice.

Uvjeti u školi

Što se tiče uvjeta u školi (okruženje, učionice, toaleti, društvo, provođenje vremena pod odmorima, ...) većina učenika niti je zadovoljno niti nezadovoljno, ali na pitanje bi li promijenili uvjete rada u školi njih 80% odgovara s ne.

Polovica učenika smatra da škola uspješno sprječava preopterećenost školskim obvezama, dok nešto više od polovice vjeruje da im škola pruža dovoljnu pripremu za maturu. Prema mišljenju učenika, kvaliteta priprema za maturu uvelike ovisi o zainteresiranosti nastavnika.

Učenici nisu sigurni bi li mijenjali satnicu nastave, ali zato sigurno ne bi mijenjali vrijeme učenika provedeno tijekom odmora.

Projekt

Većina učenika, njih 67%, smatra da je dovoljno upoznato s projektom „Empower through nonformal“ te kao najbitnije ciljeve projekta navode povezivanje učenika kroz različite aktivnosti, poboljšanje međusobne komunikacije, prisvajanje različitosti, učenje na primjerima dobre prakse škola u posjećenim državama te poticanje učenja na neformalne načine.

Čak 93% učenika smatra da je važno poticati projekte poput ovoga, a njih 80% je već sudjelovalo na sličnim projektima.

Evaluacija ankete o radu Učeničkog vijeća II. gimnazije Osijek u sklopu projekta „Empower through nonformal“ donosi nekoliko ključnih zaključaka o pozitivnom učinku projekta na rad vijeća. Zadovoljstvo radom vijeća je znatno poraslo, a članovi su postali aktivniji u ostvarivanju ciljeva. Rješavanje problema učenika kroz vijeće sada je učinkovitije. Učenici su iznijeli konstruktivne preporuke za daljnje poboljšanje rada vijeća. Osim toga, iskazana je velika želja za nastavkom sličnih aktivnosti i projekata u budućnosti.